

ВІДГУК

рецензента – к.фіз.вих., доцента Єременка Олександра Анатолійовича на дисертаційну роботу Савченка Костянтина Юрійовича «Вдосконалення фізичної підготовки спортсменів у вітрильному спорті на етапі спеціалізованої базової підготовки (в класі яхт LASER)», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах зростання конкуренції у спорті вищих досягнень, і зокрема, у вітрильному спорті, ефективність підготовки значною мірою визначається рівнем розвитку рухових якостей, нейром'язових і стабілізаційних компонентів фізичної підготовленості, а також здатністю спортсмена підтримувати працездатність в умовах тривалих стато-динамічних навантажень. Разом з тим, аналіз наукових джерел свідчить, що наявні підходи до фізичної підготовки яхтсменів мають фрагментарний характер і недостатньо враховують комплексну структуру фізичної підготовленості та специфіку змагальної діяльності у даному класі яхт.

Актуальність теми дисертаційного дослідження обумовлена сучасними тенденціями розвитку вітрильного спорту, зокрема у класі яхт LASER, де змагальна діяльність характеризується високими вимогами до спеціальної фізичної підготовленості спортсменів, що зумовлено складнокоординаційним характером рухової діяльності та значною часткою квазіізометричних навантажень у структурі змагальної діяльності.

Особливої уваги потребує етап спеціалізованої базової підготовки, на якому закладаються передумови подальшого спортивного вдосконалення. Водночас недостатньо розробленими залишаються науково обґрунтовані підходи до побудови тренувальних програм у вітрильному спорті, що базуються на результатах комплексного контролю фізичного стану

спортсменів, включаючи динамометричні, електроміографічні та стабілометричні показники.

Таким чином, існує об'єктивна потреба у розробці та науковому обґрунтуванні ефективних моделей і алгоритмів вдосконалення фізичної підготовки яхтсменів, що враховують індивідуальні особливості спортсменів та специфіку їх змагальної діяльності, що і визначає актуальність даного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дисертаційну роботу виконано в Національному університеті фізичного виховання та спорту України згідно з Плану науково-дослідної роботи НУФВСУ на 2021–2025 рр. згідно з темою кафедри водних видів спорту 2.4 «Сучасні технології управління тренувальними та змагальними навантаженнями у процесі підготовки кваліфікованих спортсменів у водних видах спорту» (номер держреєстрації 0121U108251).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і новизна, повнота їх викладу в опублікованих працях.

Наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі, є загалом достатньо обґрунтованими, логічно впливають із результатів проведених досліджень та базуються на сучасних науково-методичних підходах у галузі теорії і методики спортивного тренування.

Достовірність сформульованих у дисертації положень зумовлена поставленою метою, об'єктом та предметом дослідження, належною організацією дослідження, що містить основні площини наукового завдання.

У науковому пошуку автором чітко визначено мету та завдання відносно об'єкту та предмету дослідження.

Обґрунтованість отриманих результатів забезпечується чітко визначеною методологією дослідження, застосуванням комплексу

взаємодоповнюючих методів, зокрема педагогічного експерименту, динамометрії, електроміографії, стабілометрії та методів математичної статистики, відповідністю організації дослідження поставленій меті та завданням, поетапною реалізацією дослідницької програми (констатуючий і формуючий експерименти).

Достовірність наукових результатів підтверджується достатнім для даного рівня дослідження обсягом вибірки, застосуванням адекватних методів статистичної обробки даних, використанням контрольної та експериментальної груп. Отримані результати узгоджуються з відомими положеннями сучасної спортивної науки та не суперечать даним інших досліджень у цій галузі.

Наукова новизна результатів полягає у розробці та обґрунтуванні алгоритму вдосконалення фізичної підготовки спортсменів у вітрильному спорті (клас яхт LASER), встановленні особливостей фізичної підготовленості на основі комплексного аналізу динамометричних, електроміографічних та стабілометричних показників, а також у створенні та експериментальній перевірці програми тренувальних занять, що враховує індивідуальні особливості спортсменів

Разом з тим, наукова новизна має переважно прикладний характер і полягає у систематизації та інтеграції відомих підходів із їх подальшим розвитком у конкретних умовах вітрильного спорту.

Повнота викладу основних наукових положень у публікаціях є достатньою. Результати дисертаційного дослідження відображені у наукових працях здобувача, зокрема у фахових виданнях України, а також апробовані на науково-практичних конференціях

Тематика публікацій відповідає змісту дисертації, а наведені у них результати відображають ключові положення дослідження.

Здобувачем передбачалося послідовне вирішення 4 завдань:

1. Вивчити фактори удосконалення фізичної підготовки спортсменів

у вітрильному спорті (клас яхт LASER) на етапі спеціалізованої базової підготовки за даними аналізу літературних джерел та мережі Інтернет.

2. Встановити особливості та розробити індивідуальну та групову моделі фізичної підготовленості, динамометричних, стабілометричних показників та характеристик електроміографічної активності окремих м'язових груп кваліфікованих спортсменів у вітрильному спорті (клас яхт LASER) на етапі спеціалізованої базової підготовки.

3. Обґрунтувати алгоритм вдосконалення фізичної підготовки яхтсменів на основі розробки програми тренувальних занять з урахуванням особливостей фізичної підготовленості спортсменів у вітрильному спорті (клас яхт LASER).

4. Розробити та перевірити ефективність застосування розробленої програми у тренувальному процесі спортсменів у вітрильному спорті (клас яхт LASER) на етапі спеціалізованої базової підготовки.

Висновки та пропозиції дисертанта є результатом неупередженого та всебічного осмислення явищ та процесів, що охоплюються предметом дослідження, яке спирається на широкий і продуктивний аналіз наукових публікацій та використання правильного поєднання методів наукового пізнання.

Наведені результати дисертаційної роботи є новими, мають об'єктивний характер і базуються на достатній кількості експериментального матеріалу. Обґрунтованість і вірогідність результатів дослідження обумовлені сукупністю методичних і теоретичних позицій дослідження; теоретико-методичною обґрунтованістю дослідження, аналізом сучасних підходів до рішення проблеми; організацією експериментальної роботи із застосуванням комплексу методів дослідження, адекватних об'єкту й предмету, цілям і завданням дисертаційного дослідження; практичною апробацією комплексу заходів; статистичною обробкою отриманих результатів і позитивним ефектом впровадження. Здобувачка адекватно використовує різноманітні сучасні

методи наукових досліджень. Дисертація характеризується глибоким розкриттям досліджуваної проблеми, самостійністю у підходах до їх висвітлення.

Повнота викладення результатів наукових досліджень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Ознайомлення з науковим доробком здобувача за темою дисертації дає змогу стверджувати, що його наукові публікації достатньою мірою відображають основні наукові результати дисертаційної роботи відповідно до чинних вимог. Кількість, обсяг та якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії. Наведені публікації підтверджують, що наукові та практичні результати дослідження одержані авторкою самостійно і оприлюднені до захисту дисертації. Основні наукові положення дисертації опубліковані у фахових наукових видання та матеріалах міжнародної науково-практичної конференції. За результатами дослідження, викладеними у дисертації, опубліковано 4 публікації у наукових фахових виданнях, 3 публікацій апробаційного характеру відображають наукові результати дисертації.

Дисертаційна робота виконана у відповідності до встановлених вимог: складається з анотацій, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (204 найменування), додатків. Цифровий матеріал дисертації ілюстровано 38 таблицями та 21 рисунками.

Дисертаційна робота вирізняється смисловою завершеністю, цілісністю та єдністю змісту. Викладені у вступі та розділах основної частини роботи положення, які стосуються постановки проблеми в цілому, окремих її аспектів, переконують в тому, що відповідні питання є теоретично і практично важливими, до кінця не розробленими в науці і перспективними для дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної теми, показано зв'язок роботи з науковими планами, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну та практичну значущість отриманих результатів, їх упровадження в практику, зазначено особистий внесок здобувача в спільно опублікованих працях, наведено інформацію про апробацію роботи та вказано кількість публікацій автора за темою дисертації.

У першому розділі дисертаційної роботи **«Фізична підготовка яхтсменів в класі яхт LASER на етапі спеціалізованої базової підготовки як наукова проблема»** здійснено ґрунтовний аналіз наукових джерел з досліджуваної проблеми. Зокрема здійснено ґрунтовний аналіз наукових джерел з проблеми фізичної підготовки спортсменів у вітрильному спорті (клас яхт LASER) на етапі спеціалізованої базової підготовки. Автором систематизовано сучасні підходи щодо організації тренувального процесу яхтсменів, визначення структури їх фізичної підготовленості, а також застосування засобів і методів розвитку спеціальних фізичних якостей з урахуванням особливостей змагальної діяльності у вітрильному спорті.

Особливу увагу приділено аналізу факторів, що визначають ефективність змагальної діяльності яхтсменів, зокрема ролі силових, координаційних та нейром'язових компонентів у забезпеченні спеціальної працездатності. Розкрито специфіку квазіізометричного характеру навантаження, притаманного вітрильному спорту, та його вплив на функціональний стан спортсменів. Узагальнено підходи до контролю фізичної підготовленості, включаючи використання педагогічних і інструментальних методів дослідження.

На основі проведеного аналізу виявлено низку суперечностей і наукових прогалин, що стосуються недостатньої розробленості комплексних підходів до вдосконалення фізичної підготовки яхтсменів на етапі спеціалізованої базової підготовки, зокрема з урахуванням індивідуальних особливостей спортсменів

та результатів функціонального контролю, що й обумовлює доцільність проведення даного дослідження.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** дано характеристику основній методологічній базі та етапам дослідження, представлено описову характеристику респондентів. Для вирішення завдань дисертаційного пошуку автором використаний комплекс сучасних об'єктивних методів дослідження: аналіз і узагальнення даних спеціальної літератури та мережі Інтернет, педагогічні спостереження й педагогічний експеримент, що проводилися в умовах підготовки яхтсменів, інструментальні методи досліджень з використанням динамометрії, електроміографії, стабілометрії та методи математичної статистики.

Третій розділ **«Теоретичні передумови вдосконалення фізичної підготовки кваліфікованих спортсменів у вітрильному спорті»**. У третьому розділі представлено результати теоретичного узагальнення та поглибленого аналізу факторів, що визначають ефективність змагальної діяльності кваліфікованих спортсменів у вітрильному спорті (клас яхт LASER); проаналізовано сучасні науково-методичні підходи до організації контролю фізичної підготовленості, зокрема з позицій інтеграції педагогічних, біомеханічних і нейрофізіологічних показників, а також обґрунтовано напрями вдосконалення змісту та структури тренувального процесу на етапі спеціалізованої базової підготовки.

У ході дослідження систематизовано уявлення про структуру фізичної підготовленості яхтсменів, визначено співвідношення її основних компонентів (силових, координаційних, стабілізаційних та нейром'язових), а також уточнено їх роль у забезпеченні спеціальної працездатності в умовах квазіізометричного характеру навантаження на етапі спеціалізованої базової підготовки. Особливу увагу приділено аналізу специфіки функціонування м'язових груп у процесі відкренювання та залежності ефективності рухової

діяльності від рівня розвитку силових і постуральних характеристик спортсменів.

На основі узагальнення даних наукової літератури та результатів попередніх досліджень встановлено наявність науково-методичних прогалин, що проявляються у недостатній розробленості комплексних, науково обґрунтованих підходів до вдосконалення фізичної підготовки яхтсменів із урахуванням індивідуальних особливостей їх функціонального стану. Визначено передумови оптимізації тренувального процесу, які полягають у необхідності впровадження системи диференційованого підходу на основі результатів комплексного контролю (динамометричних, електроміографічних та стабілометричних показників), що стало теоретичною основою для розробки алгоритму та експериментальної програми фізичної підготовки спортсменів.

У четвертому розділі **«Характеристика особливостей фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменів у вітрильному спорті як передумова розробки програм тренувальних занять»** У четвертому розділі дисертантом, ґрунтуючись на попередньо проведених теоретичних дослідженнях та узагальненні даних наукової літератури, а також результатах констатувального педагогічного експерименту, представлено комплексну характеристику особливостей фізичної підготовленості кваліфікованих спортсменів у вітрильному спорті (клас яхт LASER) на етапі спеціалізованої базової підготовки.

У розділі проаналізовано результати педагогічного тестування, динамометричних, електроміографічних і стабілометричних досліджень, що дозволило виявити структуру та варіативність показників спеціальної фізичної підготовленості яхтсменів, а також встановити тісні взаємозв'язки між силовими, нейром'язовими та постуральними характеристиками спортсменів. На основі отриманих даних визначено типологічні особливості підготовленості, що проявляються у значній індивідуальній варіативності

результатів та зумовлюють необхідність диференційованого підходу до побудови тренувального процесу.

Отримані результати стали науково обґрунтованою передумовою для розробки моделей фізичної підготовленості та подальшого конструювання алгоритму і програми тренувальних занять, орієнтованих на підвищення ефективності підготовки спортсменів у вітрильному спорті

У п'ятому розділі «**Аналіз та узагальнення результатів дослідження**» систематизовано результати наукових напрацювань, отриманих у ході теоретичного аналізу та педагогічного експерименту, здійснено їх комплексну інтерпретацію та узагальнення з позицій сучасних положень теорії і методики спортивного тренування.

У розділі інтегровано дані педагогічного тестування, динамометричних, електроміографічних і стабілометричних досліджень, що дозволило обґрунтувати взаємозв'язок між показниками фізичної підготовленості та ефективністю змагальної діяльності спортсменів. Проведено порівняльний аналіз результатів основної та контрольної груп, на основі чого підтверджено ефективність запропонованої програми фізичної підготовки та визначено ступінь її впливу на розвиток спеціальної працездатності яхтсменів.

Узагальнення отриманих результатів дало можливість конкретизувати наукові положення щодо ролі силових, нейром'язових і стабілізаційних компонентів у структурі фізичної підготовленості, а також сформулювати практичні рекомендації щодо вдосконалення тренувального процесу спортсменів у вітрильному спорті (клас яхт LASER) на етапі спеціалізованої базової підготовки

В цілому, висновки дисертаційної роботи підтверджують коректність вирішення поставленої мети та завдань і відповідність змісту та характеру наукової праці. Достовірність висновків, сформульованих в дисертації базується на достатній кількості матеріалу, адекватних та інформативних методах дослідження, результатах впровадження в практику.

Стиль та мова дисертації. Дисертаційна робота **Савченка Костянтина Юрійовича** оформлена згідно з вимогами МОН України. Текст викладений українською мовою в логічній послідовності, побудова дисертації традиційна. В огляді літературних джерел проведений глибокий, всебічний аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних авторів. Кожний розділ власних досліджень закінчується логічно сформульованими висновками з викладенням своєї думки щодо отриманих результатів дисертанта, що дозволяє оцінити повноту висвітлення матеріалу.

Оцінюючи в цілому позитивно дисертаційну роботу **Савченка Костянтина Юрійовича**, вважаю за необхідне звернути увагу на окремі **зауваження та дискусійні положення**, які не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, проте потребують уточнення та можуть бути враховані автором у подальших наукових дослідженнях.

Зокрема, доцільним є більш чітке розмежування рівня наукової новизни отриманих результатів, оскільки окремі положення мають переважно прикладний характер і відображають удосконалення або систематизацію відомих підходів. Певної конкретизації потребує формулювання об'єкту та предмету дослідження з позицій їх методологічної точності.

Окремі аспекти методичного забезпечення дослідження, зокрема обґрунтування обсягу вибірки та застосування методів статистичного аналізу, могли б бути представлені більш розгорнуто. Крім того, доцільним виглядає більш чітке відображення у висновках положень, що стосуються теоретичної складової наукової новизни, зокрема запропонованого алгоритму та моделей підготовки.

Разом з тим, зазначені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну наукову та практичну цінність дисертаційної роботи.

Висновок. Дисертаційна робота **Савченка Костянтина Юрійовича** «**Вдосконалення фізичної підготовки спортсменів у вітрильному спорті на етапі спеціалізованої базової підготовки (в класі яхт LASER)**» є

кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 р. № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, зі змінами), а її автор, Савченко Костянтин Юрійович, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Рецензент:

к.фіз.вих., доцент, доцент кафедри
історії та теорії олімпійського спорту
Національного університету фізичного
виховання і спорту України

Олександр ЄРЕМЕНКО